

CASOPIS PRO VÝCHOVU A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ OD 3 DO 8 LET V MŠ A ŠD

INFORMATORIUM 3-8

ČÍSLO 2/ÚNOR 2007

WWW.PORTAL.CZ/INFO

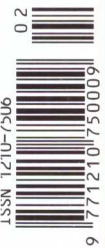
CENA 35 Kč

Nakreslila Verunka Pospíšilová, MŠ Jana Malíka, Chrudim.

Zapomeňme na dril
Šikana už i ve školce?!

F. Koukolík: Děti napodobují televizní násilí

Kolikáté přišlo na svět...

Na děti, jejich chování, povahu či temperament má vliv řada faktorů, o kterých jsme slyšeli v anatomii, fyziologii, sociologii, psychologii, pedagogice a v mnoha dalších odborných vědách.

V poslední době se ale postupně objevuje i další hledisko, a to tzv. sourozenecké konstelace, jinými slovy důležitost pořadí narození dítěte v rodině. Třeba i tento pohled nám pomůže osvětlit něco z chování dětí a odpovědět na otázky, na něž jsme odpověď dosud nenašli.

První přišel, první je obslužen

Není moudré označovat kterékoli postavení v sourozenecké konstelaci nálepkou, ale podle autora knihy Sourozenecké konstelace, Kevina Lemana, ji prvorození a jedináčci mají – je to perfekcionismus. Jsou obklopeni leskem a slávou, ale také napětím. Existují nejméně dva důvody, proč jsou prvorození obvykle velmi snaživí a cílevědomí, a to jsou matka a otec. Dalo by se říci, že prvorození jsou jako pokusní králíčky, na nichž se rodiče učí vychovávat děti.

Mezi prvorozenými můžeme pozorovat dva různé typy: jedni jsou vstřícní a snaží se druhým vyhovět a druzí agresivní, kteří jsou silně asertivní a snaží se za každou cenu tvrdě prosazovat svoji vůli. Mají vysoké cíle a silnou potřebu být „nejlepší“. „Vstřícný“ typ tvoří „vzorné děti“, které se budou snažit všem kolem udělat radost. Jsou spolehliví a svědomití, když je o něco poprosíme, uslyšíme: „Ano, maminko... Ano, paní učitelko...“ Mají tendenci být dobrými studenty, ale také vyžadují neustálou pochvalu.

Druhé nebo prostřední děti

Odborníci na sourozenecké konstelace Bradford Wilson a Jiří Edington tvrdí, že ze všech pozic pořadí narození je nejtěžší definovat tu prostřední, protože termín „prostřední“ může znamenat druhé ze tří, ale může to být i třetí ze čtyř, čtvrté z pěti a tak dále.

Výzkumné studie o pořadí narození však docházejí k obecnému závěru, že druhorození jsou do jisté míry protiklady prvorozených. Protože se později narozené děti „odrážejí“ od těch, které se narodily bezprostředně před nimi, nelze předvídat, jakým směrem půjdou. Charakteristické

Namalovala Tereza Litavská. ŠD při 3. ZŠ Chodov u Karlových Varů.

„Jsem nejmladší, kdo je víc!“

rysy těchto dětí často vypadají paradoxně a jejich rozporuplnost je zřetelná na první pohled.

Tyto děti bývají samotářské, tiché, ostýchavé, netrpělivé, snadno propadají depresím, jsou soupeřivé, rebelující, „černé ovce rodiny“, bojovníci a na druhé straně mohou být společenské, přátelské, otevřené, snadno překonávají překážky, nedělají si s ničím starosti, nesoupeří, vyjednávají, jsou usmiřovateli a vyhýbají se konfliktům. Prostřední děti jsou samé „kdyby“, což je výsledkem tlaků z různých stran.

Chceme-li porozumět chování prostředních dětí, musíme se dívat na celou rodinu. I když charakteristické rysy prostředního dítěte nelze snadno předvídat, jedna věc je jistá. Vždy se cítí „sevržené“ shora i zdola. Proto není neobvyklé, že se více než kterékoli jiné děti v rodině upínají k partě svých vrstevníků. Přátelé jsou pro prostřední děti velmi důležité.

Doma je výjimečný prvorozený, protože přišel první. Výjimečný je také poslední narozený, protože znamená konec řady. Ale prostřední je prostě jenom někde mezi nimi. Odcházejí proto mimo rodinu, aby si vytvořili jiný druh „rodiny“, kde se mohou

cítit výjimeční. Pro prvorozené je typické, že mají méně kamarádů. Prostřední děti jich naopak mívají mnoho.

Benjamínci milují světla ramp

Nejmladší děti v rodině jsou typicky extrovertní baviči, kteří dokážou manipulovat lidmi kolem sebe. Také jsou srdeční, nekomplikovaní a někdy trochu duchem nepřítomní. Poslední děti se budou patrně předvádět už na besídce v mateřské školce, velmi pravděpodobně se stanou rodinným šaškem a bavičem. Pro svoji touhu stát se „hvězdou“ mají většinou pádný důvod – starší úspěšné sourozence, kteří jim jsou předkládáni jako vzor. (Ostatně to platí i pro druhorozené.) A ani jim je vlastně jako vzory nemusí předkládat okolí, ale benjamínkové je tak vnímají sami, protože mají „velkou“ sestru, která umí číst, psát a „velkého“ bratra, který každého přepere. Vlastnosti starších sourozenců jsou těmi mladšími považovány téměř za nadpozemské a to, že jednou budou také takoví, jim jako vysvětlení často nestačí. Typickými vlastnostmi benjamínků jsou bezstarostnost a veselí, většinou jsou oblíbení. Na druhou stranu známe i vzpurné, kritické, rozmazlené, netrpělivé a prudké benjamínky.

Pořadí není předurčení

Ať je pořadí narození dítěte jakkoli důležité, jde jenom o vliv, nikoli o neměnnou skutečnost. Žádné pořadí narození není „lepší“ nebo záviděníhodnější než ta ostatní. Informace o pořadí narození nepodává komplexní psychologický obraz osobnosti. Pochopení některých základních principů pořadí narození nám nedává recept, jak automaticky vyřešit problémy, ale možnost porozumět některým signálům, které k nám dítě prostřednictvím svého chování vysílá. Nejdůležitějším předpokladem je však láska, umění naslouchat, pozorně se dívat a chtít rozumět.

Mgr. Šárka Kubcová

Použitá literatura:

Leman, Kevin. *Sourozenecké konstelace*. 2. vyd. Praha: Portál 2000.